

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

Πολλοί επί τῷ λόγου τῷ δημοσίῳ περιέγραψαν καὶ ἔξθικαν πολλούς τὰς κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητας ἐν παντὶ κλάδῳ τοῦ ἐπιστητοῦ. Ἡ ἐπιστήμη, τίς εἶναι ἀπόρροια τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, ἀνεκάλυψε νέας ὁδούς, κατέρριψε παλαιὰς πλάνας, ἤνεπτυξε τὰς φυσικὰς καὶ γηραικὰς ἐρεύνας, ἐδημιούργησε νέους κόσμους καὶ συνετέλεσεν οὕτω ως μέγιστα εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος. Ἡ ἐπιστήμη διὰ τῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνακαλύψεως νέων μεθόδων συνέτεμε τὰς ἀποστάσεις διὰ τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ τηλεγράφου καὶ ἵξενρε φάρμακα δραστικὰ κατὰ πολλῶν βοστολοιγῶν ἀσθενειῶν. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι κατάκτησις τῆς ἀλόγου φύσεως ἐπὶ ὥφελεῖ τοῦ ἀνθρώπου, διτις εἶναι τὸ ὑψηλότατον καὶ εὐγενέστατον δημιούργημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀνθρωπὸς σκέπτεται, νοεῖ καὶ ζητεῖ νὰ εῦρῃ τοὺς νόμους καθ' οὓς συντηρεῖται ὁ φυσικὸς κόσμος, τὸν ὅποιον ὑποτάσσει καὶ καταδικάζει πρὸς θεραπείαν τῶν διαφόρων αὐτοῦ ἀναγκῶν καὶ χρειῶν. Διὰ τῆς νοήσεως καὶ τῆς λογικῆς ὁ ἀνθρωπὸς εὑρίσκει τὰς διαφόρους ἀνακαλύψεις, αἵτινες χρησιμοποιοῦνται ἐν τῇ βιομηχανίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις, δι' ὧν ἡ ἀνθρωπότης προσδεύει καὶ τελειοῦται. Αἰηθὲς μὲν εἶναι δτὶ τινὲς τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεων ὀφελοῦνται εἰς τὴν τύχην, εἰς τὴν παρατήρησιν ἐνὸς ἀσημάντου γεγονότος καὶ εἰς τινὰ μαντικήν. Οὕτως εἰπεῖν, ὄρμὴν τῆς μεγαλονοίας ἀλλ' αἱ πλεῖσται εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ χρόνου, μακρῶν καὶ ἐπιπόνων προσπαθειῶν, ἐπανειλημμένων πειραμάτων, νοήμονος βασάνου καὶ ἐλλόγου καταναγκασμοῦ, δι' οὓς ἐκβιάζεται ἡ φύσις ν' ἀνακαλύψῃ ἑαυτὴν κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς οὐσίας τῆς καὶ ἀρχοπάζεται ἀπ' αὐτῆς τὸ μυστήριον τῆς ἐνεργείας της. Ἡ παρατήρησις, ἡ ὀφελεστις, ἡ γενίκευσις φέρουσιν εἰς τὴν ἐπαγωγὴν καὶ εἰς ταύτην ἀνάγεται ἐπὶ τελους ἡ μεθόδος τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων καὶ ταύτην μᾶλλον ἡ ἡττον διεφωτίσαν ὁ Ἀριστοτέλης. ὁ Νεύτων καὶ ταύτην ἐφήρμοσαν καὶ ἐφαρμόζουσι καθ' ἐκάστην πάντες οἱ ἐπιστήμονες. Ἡ ἐπιστήμη κατὰ ταῦτα εἶναι ἡ ἀνακαλύψις τῶν νόμων τῆς οὐσίας καθ' οὓς αὔτη λειτουργεῖ. Διὰ τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἑζενίζεται ὁ ἀνθρωπὸς, μαρφοῦται, εὐημερεῖ, προσδεύετ. Ἡ ἐπιστήμη

ιρευνώσας τὸ ἀληθές, ἔγαθον καὶ καλὸν εἶναι: ὁ εὐγενέστατος καὶ ἔρωτας πόθος τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρώπου, διτις ἐπιλάσθη δι' ὑψηλότατον σκοπὸν. Ή αληθεῖα κατὰ τε τὰς φυσικὰς καὶ ἡθικὰς ἐπιστήμας καὶ κατὰ τὰς τέχνας, ίδοις ἐκείνα πρὸς ὃ ἔχει ἡ φύση ἀκαταμάγνητον κλίσιν. Ως οὐαρρὰ φλόξῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὄλικου κόσμου περιπταμένη ἡ φύση τείνει διηγεῖται καὶ ἡνὶ μέσον παντοίων προσκυμμάτων γὰρ ἐπανέλθει, τις τὴν ἐπίτιαν τῆς ἀληθείας, ἐξ ἣς προσήλθει. Ή ἐπιστήμη, ἡρα κατὰ τὴν καθολικὴν αἰτίας σημασίαν εἶναι ἀπόρροια τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως καὶ λογική, ὡς εἰπεῖν, ἀνάγκη. Αναντιρρήτως ὁ ἀνθρώπος ἐν τῇ ἐρεύνῃ τῆς ἀληθείας πολλάκις πλανᾶται καὶ δῆτε εὑρίσκει πολλὰ καὶ ἀνυπέρβλητα ἔστιν διε καλύπτεται ἐκ τε τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῶν πλανῶν τῶν γρόνων καθολικόν τοῦ ζῆν. Η ζήτησις καὶ εὑρεσίς τῆς ἀληθείας καὶ ἡ ὑποταγὴ τῆς φύσεως εἰς τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος δὲν εἶναι εὔκολόν τι γρῆμα, ἀλλὰ δυσχερεῖς καὶ παγγυάλεπον: πλὴν καὶ ἐν τῇ τοιχύῃ τοῦ πράγματος δυσχερεῖς ὁ ἀνθρώπος αὐτὸν δὲν ἀποκάμνει: καὶ δὲν ἀποδεῖται, ἀλλὰ καὶ, τὸ σπουδαιότατον, γαίει καὶ γωρεῖ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ ἐκζητήσεως.

Ο ἀνθρώπος ἐν τῇ ιστορίᾳ ἀγῶνιζεται: ἀγῶνα κρατερὸν κατὰ τῆς πλάνης καὶ ἐπὲρ τῆς ἀληθείας. Διὸ τοῦ τοιούτου ἀγῶνος ὑπαγόμενος τὸν κόσμον τὸν αἰσθητὸν ὑπὸ τὴν ἐκυτοῦ συνείδησιν δημιουργεῖ τὰς κατὰ μέρος ἐπιστήμας, τὰς τε πρὸς ὠφελεισιν σωματικὴν ἐκυτοῦ καὶ τὰς εὐγενεστέρας, αἰτίνες ἀποβλέπουσιν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς τέρψεις τῆς φύσης. Διὸ τοῦ τοιούτου ἀγῶνος ἀπέδην ὅντως βασιλεὺς καὶ κύριος τοῦ κόσμου, τὸ τελειότατον ἄμα καὶ εὐγενέστατον τοῦ Θεοῦ δημιουργῆμα, εἰκὼν αὐτοῦ καὶ ὄμοιωσις. Ήσαΐα ἀληθῶς διὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ λόγου παρήγαγεν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ! Ήσαΐα νίκας ἐν τῷ ἀγῶνι: ἔρατο ὁ ἀνθρώπος καὶ πόσα ἔστησε τρόπαια προσάγων τὸ κράτος τῆς δικαιοίας καὶ τοῦ λόγου ἐπὶ τοῦ κράτους τῆς φύσεως! «Πόσα δημιουργῆματα τέγνης, λέγει ὁ Συλλεκρ., πόσα θαύματα ἀνθρωπίνης ἐργασίας δὲν παρήγησαν ἐπὶ τῆς γῆς, πόσους ὄρως δὲν διεγύρη, εἰς ἀπεντάς τοὺς γώρους τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας ἡρό' ὅτου τὸ φύλο τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ὁρτίζει τὰς αἰσθήσεις καὶ ὁδηγεῖ καὶ κινεῖ τὰς γείρας τοῦ ανθρώπου, ἡρό' διο τὸ ἀνθρώπος δὲν καταναλίσκει τυφλός καὶ ἀσκόπως τὰς δυνάμεις αὐτοῦ εἰς τὰς ὄρμάς τῆς φύσεως, ἀλλ' εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς γαραγασσομένας αὐτῷ ὑπὸ τῆς διανοίας!» Ναι! Διὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γρηγοροποιήσεως τῶν νόμων τῆς φύσεως ὁ ἀνθρώπος

κατώρθωσε θαύματα ἀληθίως ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ καὶ νὰ κάμῃ ἀληματα
ἐν τῇ βιομηγανίᾳ καὶ ἀλλαγαῖ. Ή! Θετική λεγόμεναι ἐπιστήμαι αὐτέ-
πιγθηταν μεγάλως καὶ ἔγένοντο τὸ ὑποκείμενον ἐπιπόνων ἐρευνῶν καὶ
ἐκζητήσεων κατὰ τοὺς τελευταίους τούςδε χρόνους. Δικαίως ὁ ΙΘ' αἰών
εἶναι καὶ λέγεται: αἰών τῶν Θετικῶν ἐπιστημῶν. 'Ο ἄνθρωπος, ἐν γένει
εἰπεῖν, προσδεύει πολλαχῶς καὶ «ἐν ἴδρῳ τοῦ προσώπου αὐτοῦ» τείνει
εἰς τὸ τέλειον, τὸ ἴδεωδες. 'Ο ἄνθρωπος διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐπιστήμης
ὑποτάσσει τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ. «Πάντας ὑπέταξες ὑπὸ
τοὺς πόδας αὐτοῦ» ἀναφωνεῖ ὁ ὑψηπέτης ἡετὸς τῶν Ἱεροσολύμων. Τὸ
κράτος τῆς ἐπιστήμης ἀληθίως εἶναι μέγα.

'Ἄλλο' ἔρχεται ἡ ἐπιστήμη αὐτὴ καὶ αἱ νεώτεραι πολυπληθεῖς ἀνακ-
λύψεις ἀντίκεινται εἰς τὴν ἀληθειαν τῆς θρησκείας καὶ δὲ τῆς χριστια-
νικῆς, ἥτις εἶναι ἡ τελειοτάτη καὶ ἀπόλυτος καὶ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ
Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ: 'Ἡ ἀληθίης ἐπιστήμη οὐ μόνον δὲν ἀντίκειται τῇ
χριστιανικῇ θρησκείᾳ, ἀλλὰ τούναντίον ὑπερμιχεῖ ταύτης καὶ ὡς ἀληθείας
αὐτῆς καθ' ἐματὴν καὶ ὡς ἀναγκαιοτάτης τῇ κοινωνίᾳ καὶ προσδω
ταύτης. 'Ἡ ἀληθίης ἐπιστήμη εἶναι σπουδαιότατος σύμμικτος τῆς χριστια-
νικῆς θρησκείας, ἥτις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀληθεία, ἥν ζητεῖ καὶ προσπαθεῖ νὰ
εὑρῇ ἡ ἀληθίης ἐπιστήμη. Μόνον ἡ φευδεπιστήμη ἀντίκειται: τῇ ἀληθείᾳ
θρησκείᾳ. 'Ο Βαθὺς Βάκων λέγει: «'Η ἐπιστήμη βαθέως μελετωμένη
ζέρει εἰς τὸν Θεόν, ἐπιπολαίως δὲ μελετωμένη ἀπάγει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.»
'Ἡ ἀληθίης καὶ βαθεῖα μελέτη τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν νόμων τῆς φύσεως
ἀποδεικνύει τὰς θεμελιώδεις ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἥτις
γίνεται φοβερήτατη: τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν φάτων ταύτης. 'Ο
κύκλος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν εἶναι ἀλλοίος τοῦ κύκλου τῆς ἀποκάλυ-
ψεως. 'Ἡ ἀποκάλυψις ἀποβιβάπει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς ὅν πνευματικὸν
καὶ θρησκευτικόν, διαγράφει αὐτῷ τὴν ὁδὸν τῆς ἡθικῆς τελειώσεως καὶ
παρέχει τὰ μέσα τῆς ἡθικῆς καθάρσεως καὶ ἐξαγνίσεως. 'Ἡ ἀποκάλυψις
εἶναι ὁ φωτοβόλος ἔκεινος ἥλιος, διστις διὰ τῶν μαρμαρυγῶν αἵτοι ἀκτίνων
φωτίζει τὰ σκότη τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἡθικοῦ ἄνθρωπου καὶ θερμαίνει
αὐτὸν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας. 'Ἡ
ἀποκάλυψις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἶναι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀληθεία καὶ κατ' ἀκο-
λουθίαν τὸ μόνον καὶ ἀπόλυτον σύστημα τῆς ἀληθίους πνευματικῆς καὶ
ἡθικῆς γνώσεως καὶ σοφίας. 'Ἡ ἀποκάλυψις συνίστησι θερμῶς τὴν πίστιν,
ἄλλο εἰς τὰ ζητήματα ἔκεινα ἕπειρ εἶναι ἀνώτερα τῆς ἀνθρωπίνης ἀντι-

λήψεως, διότι ὁ Χριστιανισμὸς διδάσκει καὶ ἀληθείας κίτινες εἶναι ὑπὲρ λόγον καὶ τὰς ὅποιας τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, ὃς ἀτελὲς καὶ πεπερασμένον, ἕκιστα δύναται νὰ κατανοήσῃ. Η πίστις καὶ εἰς αὐτὰς τὰς θετικὰς ἔτι ἐπιστήμας εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἔρος ἐπαράβατος τῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου αὐτῶν. Αἱ πρῶται ἀρχὴ πάσης ἐπιστήμης δὲν ἀποδεικνύονται. Γίνονται ὡς ἀξιώματα παραδεκταὶ καὶ ἐπὶ τούτων οἰκοδομεῖται τὸ ὥραίον καὶ μεγαλοπρεπὲς τῆς ἐπιστήμης οἰκοδόμημα. Ο ἀνθρώπος, δοτις ὑπὸ διψῆς θηρεύει τὸ μυστήριον τῆς ἀπολύτου ἀληθείας καὶ ὃς ὁ ἐπὶ παρνῆς Φάσουπτ κρούει εὐπίστως καὶ ἀκαθέκτως τὴν πύλην τῆς θελητικῆς γνώσεως, μόνον ἐν τῷ Χριστιανισμῷ. Δοτις εἶναι ἀποκάλυψις τῆς αἰτοαληθείας τοῦ Θεοῦ, δύναται νὰ εὑρῃ αὐτὴν καὶ νὰ έκανοποιήσῃ τὴν ἀκαθέκτον ταύτην τῆς γνώσεως διψαν. Διὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναπτύσσονται, μαρτυροῦνται, προάγονται, μεγαλουργοῦνται καὶ κοινωνίζονται καὶ τὰ ἔθνη. Άνευ δὲ τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίσεως τῶν πολιτῶν τὰς τὰς δύναται νὰ προσχύθῃ ἐν ἔθνος. Η ἐπιστήμη καὶ αἱ ἀνακαλύψεις τῶν νόμων τῆς φύσεως δύνανται τὸ πολὺ νὰ συντελέσουσιν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν εὐημέρειαν, τὰς εὐκολίας τοῦ ἀνθρωπείου βίου καὶ τὴν ἐν γένει ἐξωτερικὴν λάρυγάν· ἀλλὰ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἡθικὴν τῶν ἀνθρώπων διάπλασιν, συγκρατεῖ τὰς κοινωνίας, ἡθικοποιεῖ καὶ ἀναπτύσσει καὶ προάγει εἰς ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον σκοπόν. Οἱ χρόνοι τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀπιστίας εἶναι χρόνοι τῆς διεργοῦσας καὶ καταπτώσεως καὶ ἐν ἔτι ἡ ἐπιστήμη φέρεται εἰς τὸ μεσουράνημα τῆς δόξης καὶ ἀκμῆς. Ο Goethe, ὁ δαιμόνιος αὗτος τοῦ γερμανικοῦ Παρνασσοῦ Λίσγύλος, λέγει ποὺ: «Πάσαι αἱ ἐποχαὶ ἐν αἷς βασιλεύει ἡ πίστις, λάρυπουσιν ἀνυψοῦσαι τὴν καρδίαν καὶ καρποφοροῦσαι τοῖς τε συγχρόνοις καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις, τούναντίον δὲ πᾶσαι αἱ ἐποχαὶ ἐν αἷς ἡ ἀπιστία φευδῇ τινα κατάγει νίκην, αἱ ἐποχαὶ αὐταὶ καὶ ἐὰν μικρὸν ἐπὶ ἀπατηλῇ σεμνύνωνται λάρυψει, ἐξαφανίζονται πρὸ τῶν ἐπειταὶ ἰσορένων ἀνθρώπων, διότι οὐδεὶς ἀστρενός προσταλαιπωρεῖ τῇ ἔρεύνῃ τοῦ ψυχόνου». Η ἐπιστήμη κατὰ ταῦτα, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀνακαλύψιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἡθικὴν καὶ ἡθικήν πρόσδον τῶν κοινωνιῶν, ἔχει, εἴπερ ποτε, ἀνάγκην τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἡθικῆς. Εἰς τὴν οὐσίαν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ οὐδεμίᾳ σημαντεῖται δύναται ποτε νὰ ἐγερθῇ· διὸ τοῦτο ἔξοχοι σοροὶ τῶν νεωτέρων γρόνων, οἵον ὁ Μοντεσκιέ, ὁ Βλαύντζι, ὁ Κουζέν, ὁ Ιαύλιος Σιμών, ὁ Ζανε καὶ ἄλλοι ἔγραψαν καὶ ὑπεστήριξαν τὸν Χριστιανισμὸν ἐν σοφοῖς συγ-

γράμμασι κατὰ τῶν ἐπιπολαίων ἔκεινων, οἵτινες λαμβάνοντες ὑπ' ὅψιν μόνον διήγησιν τινα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἢ τὰ σφάλματα κληρικῶν τινων, ἐπιτίθενται λαθρώς κατὰ τῆς καθόλου χριστιανικῆς θρησκείας. Ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἀληθὴ φιλοσοφία εὑρίσκεται ἐν πληρεστάτῃ συμφωνίᾳ πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ. «Οὐκ ἀλλότρια, λέγει ὁρθότατα ὁ Ἰουστῖνος φιλόσοφος καὶ μάρτυς, τὰ τοῦ Πλάτωνος διδάγματα τοῦ Χριστοῦ» (Β' Ἀπολ. ε', 13). Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἐν τῷ πνευματικῷ καὶ ἡθικῷ κόσμῳ διτοῦ ὁ φωτοθέλος ἥλιος ἐν τῷ φυσικῷ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι εἰς αἰῶνας αἰώνων ἡ βάσις καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ἡθικῆς ἀναπροσῳῆς τῶν ἀνθρώπων. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ καλλιρρόη πηγή, ἐξ τῆς ἀφθονον καὶ καθαρόν καὶ ἀθόλωτον ἔσει τὸ νᾶμα τῆς ὑγιανούστης διδασκαλίας, δι' τῆς τρέφονται καὶ ζωγροῦνται αἱ ψυχαί. «Ἡ χρεωκοπία τῆς ἐπιστήμης» ὡς πρὸς τὰ αἰώνια ζητήματα εἶναι, εἰπερ ποτε, κατάδηλος. Ἀληθὴς ἐπιστήμη καὶ ἀποκάλυψις εἶναι τὰ μόνα μέσα τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τῶν κοινωνιῶν καὶ αἱ δύο ἔκειναι καὶ ισχυρόταται πτέρυγες, δι' ὧν δύναται ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἵπταται ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ. Ὁ ὑπὸ τὸ σεμνὸν ὄνομα τῆς ἐπιστήμης ἐπιτίθέμενος κατὰ τῶν αἰώνιων ἀληθειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ καταρρίπτει τὰς ἡθικὰς ἀρχὰς, ἵνα τὸ βασίζονται αἱ κοινωνίαι καὶ τὰ ἔθνη, καὶ ἀπολύει κατ' αὐτῶν κεραυνούς καὶ ἀστραπάς. Ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη, ἥτις ταπεινῶς καὶ εἰλικρινῶς ὄμολογεῖ τὴν ἀμαθίαν αὐτῆς εἰς τὰ αἰώνια ζητήματα, παραπέμπει εἰς τὴν μεταφυσικήν, ἥτις συμπληροῦται διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστιανισμός, ὡς ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, εἶναι φῶς καὶ ζωὴ καὶ ἀνάστασις καὶ ὁ ισχυρότατος μοχλὸς τῆς προόδου καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν ἔθνων.

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ Ι. ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ

